

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

77. Olim quidam Confessarius scrupulis cruciabatur, ad cognoscendam iustam causam pro commutatione votorum. Et docetur, quod quando commutantur vota etiam in bonum æquale. opus est aliqua causa ultra ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

3. Idque dicendum est, cum vtraque materia est æquæ grata Deo, nil refert vtrillarum eligatur.

4. Sed notandum est, quod materia subrogatam euidenter constare debet esse æqualem, nam si sit dubia, non erit licita talis commutatio, quia in dubio melior est conditio possidentis, sed in tali casu votum possidet. Ergo illud adimplendum est. Ita Arag. & alij. *vbi supra.*

5. Notandum est etiam, ex mente aduersariorum, quicquid asserat Suar. *vbi supra* c. 20. num. 9. & cap. 19. num. 14. quod quamvis commutatio voti sit facta propria autoritate in bonum æquale, aut minus; non est omnino irrita, sed tenetur vouens vel prius votum implere, vel supplere quod commutationi defuit, vt esset in bonum euidenter melius; quare sufficit tunc propria autoritate supplere, quod ad euidenter melius sufficiebat. Ita Sanchez. *in summ. tom. 1. lib. 4. c. 5. n. 11. & 12.*

6. Sed secundum aliam opinionem probabilem non tenebit aliquid aliud supplere, quia sufficit, vt diximus, quod votum commutetur in æquale, etiam autoritate solum ipsius vouentis.

RESOL. LXXV.

An post commutationem voti licitum sit vouenti redire ad prius votum, etiam si commutatio facta sit in melius? Et quid, si vouens acceptaret commutationem in melius? Ex part. 2. tract. 16. & Misc. 2. Ref. 6.

§. 1. **N**egatiue respondet Filliuc, *in suis quæ moral. tom. 2. tract. 26. c. 10. n. 288.* Suarez de *mat. im. tom. 2. lib. 8. disp. 9. num. 21.* & præter Doctores quos citat, & sequitur Bonac. *tr. de legib. disp. 4. quæ 2. punct. 7. §. 3. num. 10.* tenet etiam hanc opinionem Io. Malderus *in 2.2. r. 10. C. 5. dub. 11. quæ 9.* vbi quærit, an is, cuius votum ex causa semel commutatum est, satisfaciatur, si relicto opere substituto, impleat primum votum? Et respondit omnimodò satisfacere, quia potest quicquid ei renuntiare, quod pro se noscitur introductum, c. *statuimus, de Regularibus*; certum autem est commutationem fieri in fauorem eius, qui vouit: immò commutatio sub ea tacite fit conditione, vt vouens impleat rem substitutam nisi malit votum implere, ne iuxta pœnitentiæ humanitas amputetur, quo modo & appellationem interpositam licet reuocare, l. *si quis libellos, C. de appellat.* Vnde colligitur, hoc locum habere etiam, quando commutatio facta est in melius. Sic Malderus.

2. Sed contraria sententia semper mihi visa est probabilior, quam ex neotericis amplexi sunt Sanchez de *mat. im. tom. 2. lib. 8. disp. 9. num. 21.* & præter Doctores quos citat, & sequitur Bonac. *tr. de legib. disp. 4. quæ 2. punct. 7. §. 3. num. 10.* tenet etiam hanc opinionem Io. Malderus *in 2.2. r. 10. C. 5. dub. 11. quæ 9.* vbi quærit, an is, cuius votum ex causa semel commutatum est, satisfaciatur, si relicto opere substituto, impleat primum votum? Et respondit omnimodò satisfacere, quia potest quicquid ei renuntiare, quod pro se noscitur introductum, c. *statuimus, de Regularibus*; certum autem est commutationem fieri in fauorem eius, qui vouit: immò commutatio sub ea tacite fit conditione, vt vouens impleat rem substitutam nisi malit votum implere, ne iuxta pœnitentiæ humanitas amputetur, quo modo & appellationem interpositam licet reuocare, l. *si quis libellos, C. de appellat.* Vnde colligitur, hoc locum habere etiam, quando commutatio facta est in melius. Sic Malderus.

3. Hinc refert Lessius *lib. 2. cap. 40. dub. 11. num. 97.* quod si sapius facta sit commutatio, posse seruari quiduis illorum, in quod facta fuit, v. g. votum peregrinationis annuæ, commutatum est in mensuram confessionem, mensura confessio in ieiunium hebdomadariam, ieiunium hebdomadariam in certas preces quotidianas; potest vouens satisfacere voto, vel recitando illas preces, vel ieiunando singulis hebdomadis, vel confitendo singulis mensibus, vel annum peregrinationem suscipiendo. Sic ille.

4. Limitanda tamen hæc est sententia, cum Sanchez *vbi supra, num. 27.* & Molsec. *in summ. tom. 1. tract. 11. cap. 15. num. 223.* nisi vouens acceptaret commutationem in melius bonum, & id consultè faceret ad maiorem Dei cultum augendum, tunc non potest ad priorem materiam redire, quia illa commutatio facta est, non in sui, sed in Dei fauorem. Secus autem crederem, si in hoc euentu commutatio facta esset in bonum æquale; immò si res sit dubia, an commutatio in melius facta, sit in Dei fauorem, puto licitum esse vouenti redire ad priorem materiam, & primum votum.

tionem in melius bonum, & id consultè faceret ad maiorem Dei cultum augendum, tunc non potest ad priorem materiam redire, quia illa commutatio facta est, non in sui, sed in Dei fauorem. Secus autem crederem, si in hoc euentu commutatio facta esset in bonum æquale; immò si res sit dubia, an commutatio in melius facta, sit in Dei fauorem, puto licitum esse vouenti redire ad priorem materiam, & primum votum.

5. Restat modò respondere ad argumentum contrarie sententia. Dico igitur illam commutationem non habere vim noni voti independentem à priori, sed prius votum in materiam commutatam extinguit ad eum effectum, vt acceptans illam commutationem, nullo euentu teneatur ad prius votum, & priorem materiam, sed totum hoc cum conditione, ad eum effectum, vt qualiscumque sit materia subrogata, liberum sit vouenti, redire ad prioris voti materiam.

RESOL. LXXVI.

An qui elegit aliquam ex commutationibus, & in aliis renunciauit, possit redire ad prius votum, vel ad aliam commutationem? Ex p. 3. r. addit. Ref. 18.

§. 1. **D**E hac questione egimus *in part. 2. r. 16. resol. 6.* & pro parte negatiua nouissime stat Aegidius Trullench *in expos. Bull. Crue. lib. 1. §. 7. c. 3. dub. 14. num. 10.* qui citat Sanchez, quia per nouam electionem censetur de nouo vouisse, & ideo vt ad prius votum, vel ad aliam materiam subrogatam possit redire, requiritur noua commutatio. Verùm contrariam sententiam probabilem esse existimo, quam tenet Villalobos *in summ. tom. 1. r. 27. claus. num. 34.* vbi sic ait, [Atunque se aya comutado el voto, y dexar la comutacion, Mas dize Sanchez que si renuncio la comutacion y se boluio al primero voto, no puede vstar ya de la comutacion, porque ya de nuego se obligo à Dios, por aquel acto. Mas a mi pareceme esta opinion dura pues no haze nueuo voto, y ansi que podra cumplir lo vno, y lo otro.] Ita ille, Est igitur vtraque sententia satis probabilis.

Quæ hic est Ref. antecedens, & §. Hinc, & seq. & lege etiam aliam Ref. eius anno.

RESOL. LXXVII.

Olim quidam Confessarius scrupulis cruciabat, ad cognoscendam iustam causam pro commutatione votorum.

Et docetur, quod quando commutantur vota, etiam in bonum æquale, opus est aliqua causa ultra Prælati auctoritatem.

Et an Sacerdos commutans votum in æquale sine iusta & legitima causa peccet mortaliter, vel saltem venialiter?

Et quid, si virtute Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi faciat Confessarius commutationem, an possit commutare vota in ali quid minus? Ex p. 2. r. 16. & Misc. 2. Ref. 3. aliàs 10.

§. 1. **R**espondi, verum esse, ex communi DD. sententia, quod quando commutantur vota, Ref. seq. §. etiam in bonum æquale, est opus aliqua causa, vltra Prælati auctoritatem. Ita Clauis Regia *lib. 6. cap. 12. num. 8. & 25.* Filliuc. *in quest. moral. tom. 2. tract. 26. cap. 10. num. 285.* Azorius *tom. 1. lib. 11. cap. 18. quæ 3.* Grassius *in dec. part. 1. lib. 2. cap. 30. num. 6.* Malder. *in 2.2. r. 10. cap. 5. dub. 11. quest. 5. & alij.* Tamen sufficit, vt ista causa sit leuis, & parua, Et sic ait Fernandez *in exam. Theolog. mor. part. 1. cap. 6. §. 11. n. 4.*

sup. hoc in Ref. seq. §. Tertiò, ad lin. 4.

Sup. hoc in Ref. seq. §. Hinc, & seq. & lege etiam aliam Ref. eius anno.

Sup. hoc in Ref. seq. §. Hinc, & seq. & lege etiam aliam Ref. eius anno.

Sup. hoc in Ref. seq. §. Hinc, & seq. & lege etiam aliam Ref. eius anno.

& Lessius lib. 2. c. 40. dub. 11. n. 96 quod causa sufficiens ad commutandum votum in æquale, satis erit si suavius hilariusque vouens adimpleuit materiam voti subrogati.

2. Imò putat Sanchez in summ. tom. 1. lib. 4. c. 50. n. 23. solam petitionem vouentis. vt votum commutetur, esse causam sufficientem ad commutandum. Ideo rectè asserit Caeteranus, tunc Prælatus sine causa commutaturum, quando pro libito, ante subditi petitionem, nec intuitu illius gratificationis commutat. Ita ille in 2. qu. 88. art. 12. coi. 2. ver. in commutatione autem votorum, & in summa, ver. votum, s. vlt. ver. rationabilis autem causa.

Quod hoc n. deferas legere in to. 4. fr. 3. Ref. 78.

3. Plus addam, cum Sanchez ubi supra c. 51. n. 15. Sacerdotem commutantem votum in æquale, sine iusta, & legitima causa, peccare tantum venialiter, licet peccare mortaliter asserat Raphaël de la Torre in 2. 2. to. 1. q. 88. art. 12. disp. 5. n. 7. Ratio est, nam commutatio illa, vt probat Sanchez n. 8. valet, & abusus potestatis esse in leuissima, neque magnum detrimentum ex ea cultui diuino inferitur, & talis commutatio in rigore leuissimam causam requirit, ita vt Suarez de Relig. 2. lib. 6. c. 20. n. 7. dixerit moraliter in commutatione votorum nunquam deesse causam.

Sup. hoc in tom. 4. fr. 3. Ref. 75.

4. Nota verò, quod supradicta intelliguntur virtute priuilegiorum regularium, vel quando delegatur hæc potestas in fauorem priuatae personæ, vel quando Prælatus ex potestate ordinaria, talia vota commutat. Nam quando commutatur virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilæi, nulla alia est opus causa, quam conferre elemosinam præscriptam in Bulla, propter belli subsidium, & exequi opera in Iubilæo præscripta. Ita Suarez ubi supra lib. 6. c. 19. n. 5. & Sanchez c. 50. n. 19.

Sup. hoc in tom. 4. fr. 3. Ref. 77.

5. Dicendum est etiam, aduersus Reginald. in praxi tom. 1. lib. 18. n. 348 Azor. part. 1. lib. 11. c. 18. quæst. 6. Raphaël de la Torre in 2. 2. tom. 1. qu. 88. art. 12. disp. vlt. n. 1. Suarez, Sanchez & alios DD. quos ipse citat, per Bullam Cruciatæ, & per Iubilæum, posse Confessarios commutare vota in aliquid minus. Ita nouissimè tenet Bonacina in de legib. disp. 4. qu. 2. punct. 6. §. 3. n. 11. & alij, quorum opinionem probabilem vocat Lessius lib. 2. c. 40. dub. 11. n. 95. vel n. 109. His cognitis, nescio quomodo Confessarij amplius habebunt scrupulos, circa iustam causam, quæ necessaria est in commutatione votorum.

RESOL. LXXVIII.

Aligua practabilia circa votorum dispensationem, & commutationem.

Ei in textu huius Resolutionis octo casus adducuntur pro praxi prædicta quæstionis. Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 25.

Sup. conten. supra in Ref. 74. §. 1. & 2. n. 285. & in alio eius primæ noi. & lege hic infra §. lectus, disp. 14. n. 3. Tercio huius rei.

1. Primò puto contra Tannerum in 2. 2. D. Thomas, disp. 5. qu. 4. dub. 1. n. 81. Layman in Theol. moral. lib. 4. tr. 3. c. 8. n. 9. Fillucium tom. 2. tr. 26. c. 10. n. 285. Azorium tom. 1. lib. 1. c. 18. qu. 2. & alios, posse vouentem sine Confessario commutare suum votum in materiam æqualem. Ita probabiliter Sancius in se hic infra §. lectus, disp. 14. n. 3. Henriquez lib. 2. de pen. c. 20. n. 5. Medina lib. 1. inf. c. 14. §. 7. cum aliis, quorum sententiam probabilem vocat Ioan. de la Cruz in direct. part. 1. pr. 2. art. 2. dub. 1. concl. 4. Villalobos in summa, tom. 4. tr. 34. diff. 31. n. 5. & Portel in addit. ad dubia regul. ver. voti commutatio. n. 88.

Sup. hoc in tom. 4. fr. 2. Ref. 72. §. 1. & in tom. 4.

2. Secundò, qui potest commutare, seu dispensare in votis, potest etiam in iuramentis; quia arctius est vinculum voti, quam iuramenti; & priuilegia, quæ ce-

dunt in fauorem animarum, non restringenda, sed amplianda sunt. Ita contra Nauarrum cap. 27. n. 17. Azorium tom. 1. lib. 1. cap. 10. quæst. 2. & alios docentiam Tannerus in 2. 2. D. Thomas, disp. 5. qu. 5. dub. 1. n. 36. & 37. qui in qu. 4. dub. 5. n. 95. docet etiam probabiliter, quòd qui habet potestatem delegatam dispensandi vota, potest etiam illa commutare, quia multo minus est commutare, quam dispensare, & ita etiam tenent Sotus de iust. lib. 7. q. 4. art. 3. Syluester ver. votum, 4. qu. 3. Villalobos in summa tom. 2. tr. 34. diff. 31. n. 2. licet contrarium etiam probabiliter multi Doctores asserat, quos citat & sequitur Sanchez tom. 2. lib. 8. disp. 2. n. 15, sed nostram sententiam præter DD. citatos, tenet etiam Layman in Theol. mor. lib. 4. tr. 4. c. 8. n. 20.

3. Tertiò, quando quis commutat votum suum propria autoritate in melius, non eget iusta causa; & ita etiam puto quando commutatio efficitur in materiam æqualem, etiam propria autoritate, quod est valde notandum, quia nouum, & illud docet Villalobos in summa, tom. 2. tract. 34. diff. 31. n. 2. quidquid asserat Layman de Theol. moral. lib. 4. tract. 4. cap. 8. sum. 22. in contrarium; vnde quidam vir nobilis alitricus voto audiendi Missam, detentus in colloquijs amicorum, ne frangeret votum, rectè illud commutauit in opus melius, vel saltem æquale sine iusta causa, vt suppono, & ego illum non peccasse de hac re interrogatus his diebus consului. Et quidem si hæc doctrinam multi scirent, haberent quidem remedium satis prouentum pro liberatione fractionis voti & peccati mortalis, sine consultatione Confessariorum, nam propria auctoritate, vt dictum est, commutare possent votum, quod pro illa vice nollent adimplere, in opera æqualia, vel vt docet etiam Portel in dubijs Reg. ver. dispensatio. num. 58. securius in meliora.

4. Quartò, Regulares Confessarij possunt dispensare in omnibus votis, in quibus potest Episcopus, excepto voto peregrinationis vtra duas dicitur. Ita etiam communi Tannerus in 2. 2. disp. 5. qu. 4. num. 92. quod quidem dispensatio votorum potest fieri extra facultatem Confessionis, vt alibi contra Peregrinum, f. 16. tit. 7. firmatum est, & idem dicendum est de abolitione censurarum, & de dispensationibus super irregularitate, iuramento, petitione debiti, &c. Item contra Rodriquez in addit. ad Bull. Cruc. §. 9. n. 110. dicta dispensatio est applicanda cum omnibus ad ipsos confessoribus, & non ad subditos tantum illius diocesis in qua manent. Ita Sanchez in summa, tom. 1. lib. 2. cap. 4. n. 15. & de matr. lib. 8. disp. 16. n. 10. cum Villalobos ubi supra. Et quando supradicti Regulares commutant vota, ex priuilegijs quæ habent, possunt illa commutare in opus minus; ita probabiliter Medina in summa, lib. 1. c. 14. §. 7. ver. 3. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 109. & alij contra Azorium tom. 1. lib. 1. c. 18. qu. 6. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. c. 50. n. 4. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 6. c. 19. n. 7. Toletum lib. 4. c. 18. & alios afferentes, vota commutanda esse in opus æquale. Sed stando in hac opinione non oportet Confessarios scrupulis agitari, num opus in quod votum commutatur, sit omnino æquale, hæc enim æqualitas non debet esse mathematica; & moraliter loquendo, omni moda æqualitas non est cognoscibilis. Sufficit ergo æqualitas ad arbitrium boni viri, seclusa fraude, & ignorantia; maxime si commutatio fiat virtute priuilegij. Ita Portel in dubijs regul. ver. voti dispensatio, n. 41, qui citat Syluestrum, & Rodriquez. Imò ait Suarez de Relig. tom. 2. lib. 6. cap. 12. ver. 6. quòd quando conceditur commutatio in æquale, extenditur ad commutandum in dubio, an sit melius id, in quod fit mutatio; imò, & etiam quæuis dubium sit, an sit minus, dummodo non sit certum, quod incredibile enim est Papam delegantem aliquam vo-